

הלבבות מקוות פרק ח

א. כל המערב למקנה הרי הוא כמקנה, ומטבילין בו. גמות הסמוכות לפי המקנה, ומקום רגלי פרסות בהמה שהיו בהן מים אם היו מערבין עם מי המקנה כשפופרת הנוד, מטבילין בהן. חדרי המערה, וסדקי המערה מטבילין בהן, אף על פי שאין המים שבהן מערבין עם מי המקנה אלא בכל שהוא. מחט שהיתה נתונה על מעלות המקנה, והיה מוליך ומביא במים כיון שעבר עליה הגל, טהורה.

ב. עוקה שפתוך המקנה אם היתה הקרקע המבדלת בין העוקה ובין המקנה בריאה, ויכולה להעמיד את עצמה אין מטבילין במים שבעוקה, עד שיהיו מערבין עם המקנה כשפופרת הנוד; ואם אינה יכולה להעמיד את עצמה אפלו אינן מערבין אלא בכל שהוא, מטבילין בה.

ג. כותל שבין שני מקוות שנסדק לשתי, מצטרפין; ואם היה בשניהן ארבעים סאה, מטביל בכל אחת מהן. ואם נסדק לערב אין מצטרפין, עד שיהיה במקום אחד כשפופרת הנוד. נפרץ הכותל מלמעלה אם נתערבו המים למעלה מן הכותל כקלפת השום על רחב שפופרת הנוד, מצטרפין.

ד. כמה הוא שעור הנקב שהוא כשפופרת הנוד: כרחב שתי אצבעות בינוניות שלכל אדם, וחוזרות בו; ואינן בגדל, אלא שתי אצבעות ראשונות מן הארבע שבפס היד.

ה. כל שיעמד בשפופרת הנוד ממעט, ואפלו דברים שהן מבריתו שלמים. ספק יש בנקב כשפופרת הנוד, ספק שאין בו אין מצטרפין: מפני שעיקר הטבילה מן התורה; וכל שעיקרו מן התורה אף על פי ששעורו הלכה, ספק שעורו להחמיר.

ו. מטהרין את המקוות העליון מן התחתון, והרחוק מן הקרוב. כיצד: מביאין סילון שלחרס או שלאבר וכיוצא בהן, שאין הסילונות פוסלין את המקנה, ומניח את ידיו תחתיו עד שיהיה מתמלא מים ומושכו ומשיקו, עד שיתערב המים שבסילון עם מי המקנה האחר: אפלו כשערה דיו, והרי שני המקוות שהסילון ביניהן כמקנה אחד.

ז. שלוש גומות שבנחל, התחתונה והעליונה שלעשרים עשרים סאה, והאמצעית שלארבעים, ושטף שלגשמים עובר בתוך הנחל אף על פי שהוא נכנס לתוכן ויוצא מתוכן, אין זה ערוב; ואין מטבילין אלא באמצעית, שאין המים הנזחלין מערבין אלא אם כן עמדו.

ח. טיט רך שהפרה שוחה ושותה ממנו, הרי זה נמדד עם המקנה; היה עבה עד שאין הפרה שוחה ושותה ממנו, אינו נמדד.

ט. מקנה שיש בו ארבעים סאה מים וטיט, מטבילין בטיט ובמים. באיזה טיט מטבילין, בטיט זה הרך שהמים צפין על גביו.

י. היו המים מצד אחד, והטיט הרך מצד אחר מטבילין במים, ואין מטבילין בטיט. כל שתחלת בריתו מן המים, כגון יבחושין אדמין מטבילין בו; ומטבילין בעינו שלדג.

יא. מקוה שיש בו ארבעים סאה מכונות, וירדו שנים וטבלו זה אחר זה אף על פי שרגליו שלראשון נוגעות במים, הראשון טהור והשני בטמאתו: שהרי חסרו המים מארבעים סאה. הטביל בו תחלה סגוס עבה וכיוצא בו, והגביהו אם היה מקצת הסגוס נוגעת במים, הרי הטביל באחרונה טהור: שהרי המים כלן מערבין.

יב. הטביל בו את המטה וכיוצא בה אף על פי שדחק רגלי המטה בטיט עבה שבקרקע המקוה עד שצפו המים עליה מלמעלה, הרי זו טהורה: שהרי לא נטבעו בטיט, עד שטבלו במים תחלה.

יג. הטביל בו יורה גדולה, הרי זו טמאה כשהיתה, מפני שהמים נתזין ויוצאין חוץ למקוה, ונמצא חסר מארבעים. כיצד יעשה: מורידה דרך פיה, והופכה במקוה, ומטבילה; ומעלה אותה דרך שוליה כדי שלא יהיו המים שבתוכה שאובין, ויחזרו למקוה ויפסלו אותו.

יד. מקוה שמימיו מרדדין כובש אפלו חבלי קש וחבלי קנים בתוך המים ומן הצדדין, עד שיערמו המים למעלה; ויורד וטובל לתוכן.

הלכות מקוות פרק ט

א. שש מעלות במקוות, זו למעלה מזו. הראשון מי גבאים, ומי בורות שיחין ומערות, וכיוצא בהן ממים המכנסין בקרקע. אף על פי שהן שאובין, ואף על פי שאין בהן ארבעים סאה הואיל ואינן מטמאין אלא לרצון, כמו שבארנו הרי הן בחזקת טהורין וכשרים לעשות מהן עיסה הטבולה לחלה, ולטל מהן לידיים, והוא שיטל מהן בכלי, כמו שיתבאר.

ב. למעלה מהן מי תמצית שלא פסקו, אלא עדין הגשמים יורדין וההרים בצין, והן נמשכין ונקוין, ואינן שאובין אבל אין בהן ארבעים סאה הרי הן כשרים לתרומה ולטל מהן לידיים, ומטבילין בהן את המים שנטמאו.

ג. פסקו הגשמים ולא פסקו ההרים מלהזחיל, עדין הן מי תמצית; פסקו ההרים ואינן בצין, הרי אלו כמי גבאים.

ד. החופר בצד הים ובצד הנָהָר ובמקום הבצין, הרי הן כמי תמצית שלא פסקו. החופר בצד המעין כל זמן שהן באין מחמת המעין, אף על פי שפוסקין וחוזרין ומושכין הרי הן כמי מעין; פסקו מלהיות מושכין, הרי הן כמי גבאים.

ה. למעלה מהן מקוה שיש בו ארבעים סאה מים שאינן שאובין, שבו טובל כל אדם טמא חוץ מן הזב הזכר. ובו מטבילין את כל הכלים הטמאים, ואת הידיים שמטבילין אותן לקדש כמו שבארנו.

ו. למעלה מזה המעין שמימיו מועטין, והרבו עליו מים שאובין שווה למקוה, שאין מטהרין במים הנמשכין ממנו אלא במים הנקוין ועומדין באשברן; ושווה למעין, שהוא מטהר בכל שהוא שהמעין אין למימיו שעור, אפלו כל שהן מטהרין.

ז. למעלה מזה המעין שלא נתערב בו מים שאובין, אבל מימיו מפים, כגון שהיו מימיו מרים, או מלוחים שהרי הוא מטהר בזוחלין, והן המים הנגררין ונמשכין מן המעין.

ח. למעלה מזה המעין שמימיו מים חיים שבהן בלבד טובלין הזבים הזכרים, ומהן לוקחין לטהרת המצרע, ולקדש מי חטאת.

ט. מה בין מעין למקוה: המקוה אינו מטהר אלא בארבעים סאה, והמעין מטהר בכל שהוא. המקוה אינו מטהר אלא באשברן, אבל המים הנזחלין ממנו אינן מטהרין; והמעין מטהר בזוחלין. המקוה, לא תעלה בו טבילה לזבים; והמעין אם היו מימיו מים חיים, הזב טובל בהן.

י. מעין שהיו מימיו יוצאין ונמשכין לתוך השקת, ואחר כך יוצאין מן השקת ונזחלין הרי כל המים שבשקת ושחוץ לשקת פסולין. היו מקצת המים נמשכין על שפת השקת, אפלו כל שהוא הרי המים שחוץ לשקת כשרים, שהמעין מטהר בכל שהוא.

יא. היו מימיו נמשכין לתוך ברכה שהיא מלאה מים, ונקוין שם הרי אותה הברכה כמקוה; היה יוצא חוץ לברכה הרי זה פסול לזבים ולמצרעים ולקדש מי חטאת, עד שידע שיצאו כל מי המקוה שהיו בתוך הברכה.

יב. מעין שהיו מימיו נמשכין על גבי הפלים שאין להן בית קבול, כגון שלחן וספסל וכיוצא בהן הרי זה כמקוה, ובלבד שלא יטביל על גבי הפלים.

יג. מעין שהיו אמות קטנות נמשכות ממנו, ורבה עליו מים שאובין לתוך המעין עד שגברו המים שבאמות ושטפו הרי הן כמעין לכל דבר.

יד. היו מימי המעין עומדין, ואינן נמשכין, ורבה עליו מים, עד שמשכו ממנו אמות המים הרי המים שמשכו שווין למקוה לטהר באשברן בלבד, ושווין למעין לטהר בכל שהוא.

טו. כל הימים מטהרין בזוחלין, ופסולין לזבים ולמצרעים ולקדש מהן מי חטאת. המים הזוחלין מן המעין, הרי הן כמעין לכל דבר. והמנטפין מן המעין אף על פי שהן טורדין, הרי הם כמקוה, ואין מטהרין אלא בארבעים סאה עומדין, ופסולין לזבים ולמצרעים ולקדש מהן מי חטאת.

טז. היו הזוחלין מן המעין מתערבין עם הנוטפין ממנו אם רבו הזוחלין על הנוטפין, הרי הכל כמעין לכל דבר. ואם רבו הנוטפין על הזוחלין, וכן אם רבו מי גשמים על מי הנגר אינן מטהרין בזוחלין, אלא באשברן; לפיכך צריך להקיף מפץ וכיוצא בו באותו הנגר המערב, עד שיקוו המים ויטבל בהן.

יז. נוטפין שעשין זוחלין, כגון שסמך למקום המנטף טבלה שלחרס חלקה, והרי המים נזחלין ויורדין עליה הרי אלו כשרים; וכל דבר שמקבל טמאה, ואפלו מדברי סופרים אין מזחילין בו. זוחלין שקלחן בעלי אגוז כשרים כשהיו, שאין עלי האגוז הלח שהוא צובע חשוב ככלים.

יח. מי גשמים הבאין מן המדרון, והרי הן נזחלין ויורדין אף

על פי שיש מתחלתו ועד סופו ארבעים סאה אין מטבילין בהן פשהן נזחלין, עד שיקוו וינוחו באשברן ארבעים סאה. הרי שהקיף כלים ועשה מהן מחצות, עד שנתקבץ ביניהן ארבעים סאה ממים הנזחלין מן הגשמים הרי זה טובל בהן; וכלים שעשה מהן הגדר, לא עלתה להן טבילה.

יט. גל שנתלש מן הים, ונפל על האדם או על הכלים אם יש בו ארבעים סאה, הרי אלו טהורין לחלין: שאין הטובל לחלין צריך פונה, כמו שבארנו. ואם נתפון, והיה יושב ומצפה עד שיפול הגל עלתה לו טבילה לדבר שנתפון לו.

כ. אין מטבילין בגל פשהו באויר קדם שיפול על הארץ, אף על פי שיש בו ארבעים סאה לפי שאין מטבילין בזחלין, קל וחמר באויר. היו שני ראשי הגל נוגעין בארץ, מטבילין בו; ואין מטבילין בפיפה שלו, מפני שהוא באויר.

הלכות מקוות פרק י

א. ספק מים שאובין שטהרו חכמים ביצר: מקוה שנסתפק לו אם נפלו לתוכו מים שאובין או לא נפלו, ואפלו ידע בודאי שנפלו, ספק יש בהן שלשת לוגין או לא היה בהן שלשת לוגין, ואפלו ידע בודאי שיש בהן שלשת לוגין, ספק שהיה במקוה שנפלו בו ארבעים סאה ספק שלא היה הרי זה פשר.

ב. שני מקוות, אחד יש בו ארבעים סאה ואחד שאין בו נפלו שלשת לוגין מים שאובין לאחד מהן, ואין ידוע לאיזה מהן נפלו ספקו טהור, מפני שיש לו במה יתלה. היו שניהן פחותין מארבעים סאה, ונפלו לאחד מהן, ואין ידוע איזה הוא כל אחד משניהן פסול: שאין לו במה יתלה; אם לזה נפלו, נפסל, ואם לזה נפלו, נפסל.

ג. מקוה שהניחו ריקן, ובא ומצאו מלא פשר, מפני שזה ספק מים שאובין למקוה זה. צנור שהיה מקלח למקוה, והמכתשת נתונה בצדו ספק מן הצנור למקוה, ספק מן המכתשת למקוה הרי זה פסול, מפני שהפסול מוכיח; ואם יש במקוה רבו מים פשרים, הרי זה פשר, שזה ספק מים שאובין הוא, שהרי יש שם פשר קבוע.

ד. כל המקוות הנמצאות בארץ העמים פסולין, שחזקתן שאובין. וכל המקוות הנמצאות בארץ ישראל במדינות לפנים מן המפתח בחזקת פסולין, שאנשי המדינה מכבסין בהן ומטילין לתוכן מים שאובין תמיד; וכל המקוות הנמצאות בארץ ישראל חוץ למפתח בחזקת טהרה, שחזקתן מן הגשמים.

ה. הטמא שירד לטבל, ספק טבל ספק לא טבל, ואפלו טבל ספק יש בו ארבעים סאה ספק שאין בו, שני מקוות אחד יש בו ארבעים סאה ואחד אין בו, וטבל באחד מהן ואין ידוע באיזה מהן טבל ספקו טמא: לפי שהטמא בחזקתו, עד שיודע שטבל כראוי.

ו. וכן מקוה שנמדד ונמצא חסר, בין שהיה המקוה ברשות הרבים בין שהיה ברשות היחיד כל הטהרות שנעשו על גביו למפרע טמאות, עד שיודע זמן שנמדד בו והיה שלם.

ז. בַּמָּה דְּבָרִים אֲמֹרִים, בְּשֶׁהִיְתָה הַטְּבִילָה מִטְמְאָה חֲמוּרָה. אֲבָל אִם טָבַל מִטְמְאָה קְלָה, כְּגוֹן שְׂאֵכַל אֲכָלִין טְמֵאִין, אוֹ שֶׁתָּה מִשְׁקִין טְמֵאִין, אוֹ בָּא רֵאשׁוֹ וְרַבּוֹ בְּמִים שְׂאוּבִין, אוֹ נִפְלוּ עַל רֵאשׁוֹ וְעַל רַבּוֹ שְׁלֶשֶׁת לִוְגִין מִים שְׂאוּבִין הוּאִיל וְעִיקָר דְּבָרִים אֵלּוֹ מִדְּבָרֵיהֶם, הֲרִי סִפְקוֹ טְהוֹר כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ; וְאַף עַל פִּי שֶׁנִּסְתַּפֵּק לוֹ אִם טָבַל אוֹ לֹא טָבַל, אוֹ שֶׁנִּמְצָא הַמְּקוֹה חָסֵר לְאַחַר זְמַן וְכִיּוּצָא בְּסִפְקוֹת אֵלּוֹ הֲרִי זֶה טְהוֹר.

ח. שְׁנֵי מְקוּוֹת, אֶחָד כָּשֶׁר וְאֶחָד פָּסוּל, וְטָבַל בְּאֶחָד מֵהֶן מִטְמְאָה חֲמוּרָה, וְעָשָׂה טְהוֹרוֹת הֲרִי אֵלּוֹ תְלוּיוֹת. טָבַל בְּשְׁנֵי, וְעָשָׂה טְהוֹרוֹת הֲרֵאשׁוֹנוֹת תְלוּיוֹת כְּשֶׁהָיוּ, וְהַשְׁנִיּוֹת טְהוֹרוֹת; וְאִם נִגְעוּ אֵלּוֹ בְּאֵלּוֹ הֲרֵאשׁוֹנוֹת תְלוּיוֹת, וְשְׁנִיּוֹת יִשְׁרָפוּ. וְכֵן אִם נִטְמָא בְּאֶמְצַע טְמָאָה קְלָה שֶׁבִּאֲרָנוּ, וְטָבַל בְּשְׁנֵי וְעָשָׂה טְהוֹרוֹת.

ט. אֲבָל אִם טָבַל בְּאֶחָד מֵהֶן מִטְמְאָה קְלָה, וְעָשָׂה טְהוֹרוֹת, וְנִטְמָא טְמָאָה חֲמוּרָה, וְטָבַל בְּשְׁנֵי וְעָשָׂה טְהוֹרוֹת הֲרֵאשׁוֹנוֹת טְהוֹרוֹת, וְהַשְׁנִיּוֹת תְלוּיוֹת; וְאִם נִגְעוּ אֵלּוֹ בְּאֵלּוֹ הֲרֵאשׁוֹנוֹת יִשְׁרָפוּ, וְהַשְׁנִיּוֹת תְלוּיוֹת כְּשֶׁהָיוּ.

י. הִיָּה בְּאֶחָד מֵהֶן אַרְבָּעִים סָאָה, וְאֶחָד כָּלוּ שְׂאוּב, וְטָבְלוּ בָּהֶן שְׁנַיִם, אֶחָד מִטְמְאָה חֲמוּרָה וְאֶחָד מִטְמְאָה קְלָה, וְעָשׂוּ טְהוֹרוֹת הַטּוֹבֵל מִטְמְאָה חֲמוּרָה, טְהוֹרוֹתָיו תְלוּיוֹת; וְהַטּוֹבֵל מִן הַקְּלָה, טְהוֹרוֹתָיו טְהוֹרוֹת.

יא. הִיָּה אֶחָד טְמָא וְיֵרֵד לְטָבַל, וְהַשְׁנִי יֵרֵד לְהִקָּר זֶה שְׂיֵרֵד לְטָבַל בְּאֶחָד מֵהֶן, טְהוֹרוֹתָיו תְלוּיוֹת כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ. וְזֶה שְׂיֵרֵד לְהִקָּר, טְהוֹר כְּשֶׁהָיָה, שֶׁזֶה סִפְק מִים שְׂאוּבִין הוּא, שֶׁמָּא בְּשְׂאוּב טָבַל כְּשֶׁהִקָּר וְנִטְמָא.

יב. שְׁנֵי מְקוּוֹת שְׁלֻעִשְׁרִים עֶשְׂרִים סָאָה, אֶחָד שְׂאוּב וְאֶחָד כָּשֶׁר, הִקָּר בְּאֶחָד מֵהֶן, וְעָשָׂה טְהוֹרוֹת הֲרִי אֵלּוֹ טְהוֹרוֹת; הִקָּר בְּשְׁנֵי, וְעָשָׂה טְהוֹרוֹת הֲרִי אֵלּוֹ יִשְׁרָפוּ, שֶׁהֲרִי בּוֹדָאִי בָּא רֵאשׁוֹ וְרַבּוֹ בְּמִים שְׂאוּבִין כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ.